

OTM BITIRUVCHILARI UCHUN WEB-TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MA'LUMOTLARNI BOSHQARISH TIZIMINI YARATISH

Almahmadov Dostonjon Abdusamad o'g'li

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti, «Amaliy matematika
va intellektual texnologiyalar» fakulteti 2-bosqich magistranti

almahmadovdoston@mail.ru, +998919106771

CREATING A DATA MANAGEMENT SYSTEM BASED ON WEB TECHNOLOGIES FOR OTM GRADUATES

СОЗДАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ДАННЫМИ НА ОСНОВЕ WEB-ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ВЫПУСКНИКОВ ВУЗОВ

Annotatsiya:

Bugungi kunda Internet texnologiyalarning kirib kelishi bir necha asrlar davomida o'zgarmay kelgan holatlarni o'zgartirib yubordi. Bu odatdagi xat yozishmalari elektron pochta bilan kutubxonalar esa web-saytlar bilan almashinishida namoyon bo'ldi. Hozirda bozor iqtisodiyoti rivojlanishi va universitetlarni rivojlantirish uchun davlatdan tashqari boshqa moliyalashtirish manbalarini jalb qilish zarurati sharoitida bitiruvchilar uyushmalari va ularning faoliyatining ahamiyati sezilarli darajada oshib bormoqda.

Axborotlashtirish va texnologik taraqqiyotning o'sib borayotgan darajasi tufayli bunday o'zaro ta'sirning eng samarali, qulay va mobil usuli web-saytlardir. Bunday saytning faoliyat yuritishi nafaqat bitiruvchilarning fikr-mulohazalarini, studentlik davrdagi muhim bo'lgan axborotlarni o'zida jamlab, balki yangi abituriyentlarni jalb qilishga ham xizmat qilishi mumkin. Shunday qilib, universitet va uning alohida fakultetlari uchun bitiruvchilar web-saytining mavjudligi dolzarb vazifadir.

Today, the internet has changed the circumstances in which the penetration of technology has not changed for several centuries. This was manifested in the usual correspondence with email, and libraries with web sites. Currently, in the context of the development of a market economy and the need to attract other sources of non-state financing for the development of universities, the importance of alumni associations and their activities is significantly increasing.

Due to the growing level of informatization and technological progress, the most effective, convenient and mobile way of such interaction is web sites. The functioning of such a site can serve not only to concentrate the feedback of graduates, information that is important during the student period, but also to attract new applicants. Thus, for the University and its individual faculties, the presence of an alumni website is an urgent task.

Сегодня интернет изменил обстоятельства, при которых проникновение технологий не менялось на протяжении нескольких столетий. Это проявлялось в обычной переписке с электронной почтой, а библиотеки - с веб-сайтами. В настоящее время, в условиях развития рыночной экономики и необходимости привлечения других источников негосударственного финансирования для развития университетов, значение ассоциаций выпускников и их деятельности значительно возрастает.

В связи с растущим уровнем информатизации и технического прогресса наиболее эффективным, удобным и мобильным способом такого взаимодействия являются веб-сайты. Функционирование такого сайта может служить не только для концентрации отзывов выпускников, информации, которая важна в студенческий период, но и для привлечения новых абитуриентов. Таким образом, для университета и отдельных его факультетов наличие веб-сайта выпускников является актуальной задачей.

Kalit so'zlar: web-texnologiyalar, web-sayt, ma'lumotlarni boshqarish tizimi, berilganlar bazasi.

Keywords: Web-Technologies, web-Site, Data Management System, database of issued.

Ключевое слово: веб-технологии, веб-сайт, система управления данными, база данных.

Ta'limning talab qilinadigan sifatini ta'minlash uchun universitet jamiyatning ma'lum bir malakaga ega bo'lgan mutaxassislariga bo'lgan ehtiyojini va bitiruvchilarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini ham hisobga olishi kerak. Bitiruvchilar bilan o'zaro munosabatlarning haqiqatan ham ishlaydigan tizimi universitetni rivojlantirish muammolarini hal qilish uchun bitiruvchilarning

imkoniyatlaridan foydalanish imkonini beradi. Bu, shuningdek, universitetda kechayotgan jarayonlarni yoritib andlik va uning jamiyat hayotida amalga oshirilayotgan ilmiy loyihalarni targ'ib qilishga yordam beradi va turli yillardagi bitiruvchilarni birlashtirish ularning yanada muvaffaqiyatli targ'ib qilinishiga va ba'zi ijtimoiy muammolarni, masalan, andlike muammolarini hal qilishga yordam beradi.

Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilari uchun web-texnologiyalar asosida ma'lumotlarni boshqarish tizimini yaratish usuluning qulay usullari ko'rib chiqiladi.

Oliy o'quv yurtidan keyingi ta'limni tashkil etishda ularning fikr va ehtiyojlarini hisobga olish uchun universitet bitiruvchilar bilan o'zaro aloqada bo'lishi kerak. Ta'limning talab qilinadigan sifatini ta'minlash uchun universitet jamiyatning ma'lum bir malakaga ega bo'lgan mutaxassislariga bo'lgan ehtiyojini va bitiruvchilarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini ham hisobga olishi kerak. Bitiruvchilar bilan o'zaro aloqasiz, to'liq ma'lumotni taqdim etishning iloji bo'lmaydi.

Web-texnologiyalar asosida Janubiy Ural davlat universitetining Hisoblash matematikasi va informatika fakulteti (CMI) bitiruvchilari uchun berilganlarni boshqarish tizimini ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni hal qilish kerak:

- mavzu sohasini tahlil qilish;
- bitiruvchilarning berilganlar bazasini loyihalash va yaratish;
- tizimni loyihalash;
- tizim dizaynini ishlab chiqish;

Tizim quyidagi xususiyatlarni ta'minlashi kerak:

- ta'limning barcha shakllari uchun e'lonlarni ko'rish;
- ta'limning barcha shakllarini va ularga zaruriy ehtiyojlarini inobatga olish
- berilganlar bazasida bitiruvchini qidirish;
- foydalanuvchi profilini ko'rish;
- bitiruvchilarning tasodifiy namunasini ko'rsatish;
- bitiruvchilar umumiy jadvalida turli so'rovlar bilan qidiruv tizimini yaratish
- avtorizatsiya qilingan foydalanuvchi profilini tahrirlash;
- sayt ma'muriyati.

Berilganlar bazasini (BB) ishlab chiqish (loyihalash)ning asosiy maqsadi uning mantiqiy tuzilishini aniqlashdan iboratdir. Bbni ishlab chiqish predmet sohasini

tavsiflash asosida amalga oshiriladi. Bu tavsiflash Bbga kiruvchi hamma berilganlarni o'z ichiga oluvchi hujjatlar majmuini va predmet sohasini ifodalovchi ob'ekt va jarayonlar haqidagi boshqa berilganlarni qamrab oladi.

BB ni yaratishni uni loyihalashtirishdan boshlash lozim. Loyihalash natijasida relyasion bazaning tuzilishi, ya'ni relyasion jadvallar tarkibi, ularning tuzilishi va mantiqiy aloqadorligi aniqlanadi. Relyasion[1] jadvalning tuzilishi esa uning ustunlari tarkibi, ularning ketma-ketligi, ustun berilganlarining turi va o'lchami, shuningdek jadval kaliti bilan aniqlanadi.

Ixtiyoriy tipdagi Bbni loyihalashtirishning birinchi bosqichi predmet sohasini aniqlash bo'lib, u axborot tuzilmasini (konseptual sxemalar) tuzish bilan yakunlanadi. Bu bosqichda foydalanuvchining so'rovlari va tizimga kerakli bo'lgan axborot manbalari tahlil qilinadi, axborot ob'ektlari va uning xarakteristikalarini tanlanadi, hamda o'tkazilgan tahlil asosida predmet sohasi tuzilmashtiriladi. Bitiruvchilar faoliyat sohasini tahlil qilish umumiy bosqich bo'lib, BB ishlashini amalga oshiradigan dasturiy va texnik vositalardan bog'liq emas.

Predmet sohasini tahlil qilishni uch pog'onaga bo'lish maqsadga muvofiq:

1. Konseptual talablar va axborot ehtiyojlarini tahlil qilish;
2. Axborot ob'ektlari va ular orasidagi aloqalarni aniqlash;
3. Predmet sohasining konseptual modelini qurish va Bbni konseptual sxemasini loyihalashtirish.

Konseptual talablar va axborot ehtiyojlarini tahlil qilishda quyidagi masalalarni ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir:

- foydalanuvchilarning Bbga bo'lgan talablarini tahlil qilish (konseptual talablar);
- Bbdan o'rin olishi lozim bo'lgan axborotlarga ishlov berish bo'yicha mavjud yo'nalishlarni aniqlash (tadbikni tahlil qilish);
- yaqin kelajakda hal qilinishi lozim bo'lgan masalalarni aniqlash (perspektiv tadbik tahlili).
- tahlil natijalarini hujjatlashtirish.

Ishlab chiqarilayotgan Bbga foydalanuvchilarning talablari so'rovlar bilan ularning intensivligi ko'rsatilgan ro'yxat va ma'lumotlarning hajmidan iborat. Bbni ishlab chiqaruvchilar bu ma'lumotlarni uning bo'lajak foydalanuvchilari bilan suhbat o'tkazish natijasida aniqlaydilar. Shu erda axborotlarni kiritishga, yangilashga va o'zgartirishga bo'lgan talablar ham aniqlanadi. Mavjud va

perespektiv tadbiqlarni tahlil qilish natijasida foydalanuvchilar talablari aniqlashtiriladi va to'ldiriladi.

Turli predmet sohalarini tahlil qilishda so'rovnomaning taxminiy tarkibini quramiz:

Institut talabalarini hisobga olish uchun Mbni ishlab chiqish taklif qilinayapti.

Predmet sohasining tahlil qilish:

1. Institutda qancha talaba ta'lim oladi?
2. Institutda qancha fakultet va kafedralar bor?
3. Fakultet bo'limlari va kurslari bo'yicha talabalar qanday taqsimlanagan?
4. Ular bir kursda har bir mutaxassislik bo'yicha qancha fanlar o'qitiladi?
5. Institutda nechta o'qituvchi bor?
6. Boshqa shahardan kelgan qancha talaba yotoqxonada, xususiy xonadonlarda (ijarachi sifatida) yashaydi?
8. Ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish uchun qancha auditoriyalar, hamda qancha laboratoriyalar bor?
8. Va boshqa.

Xulosa:

Hozirgi vaqtda bilim, ko'nikma va kasblarning "hayot davri" qisqarib, ta'limning uzluksizligi, bilimlarni muntazam yangilab borishi tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Binobarin, bitiruvchilar vaqti-vaqti bilan o'z bilimlarini olish va yangilash uchun universitetlarga qaytib boradilar. Bunday uzluksiz ta'limga qo'yiladigan talablar asosiy va qo'shimcha ta'lim o'rtasidagi, shuningdek, talabaning kasbiy ta'limi va bevosita kasbiy faoliyat jarayonida mutaxassislarni tayyorlash o'rtasidagi chegaralarning yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Bunda bizga bevosita yaratilayotgan OTM bitiruvchilari uchun web-texnologiyalarga asosida ma'lumotlar bazasini boshqarish tizimimiz yechim bo'la oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 28 dekabrda 2019 yil
2. uchun eng muhim ustivor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojatnomasi.
3. Аюпов Р.Х., Балтабаева Г.Р. Ракамли валюталар бозори: инновациялар ва
4. ривожланиш истикболлари. –Т: "Фан ва технология" nashriyoti, 2018, 172 бет.

E- Global Congress

Hosted online from Dubai, U. A. E., E - Conference.

Date: 30th April, 2023

Website: <https://eglobalcongress.com/index.php/egc>

ISSN (E): 2836-3612

-
5. O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidentining 2002 yil 30 maydagi "Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikasiya texnologiyalarni joriy etish to'g'risida"gi farmoni.